

סוגיות עכשוויות באמנות המערכה

בין הקטבים

מלחמת "חרבות ברזל" ג'

מרכז דדו
לחשיבה צבאית
בין-תחומית

מאמרי הגיליון
זמינים לקריאה גם
באתר מרכז דדו

הקדמת רח"ט תוה"ד

גיליון זה רואה אור למעלה משנה וחצי לאחר פתיחתה של מלחמת "חרבות ברזל" – המערכה הרציפה, המתמשכת והמורכבת ביותר שידעה מדינת ישראל – ומיד בסיומו של מבצע "עם כָּלְבִּיא", שבמהלכו התמודד צה"ל בהצלחה מול האיום האיראני. במהלך שנעשה בדיוק מבצעי, באחריות ובקור רוח, חידש צה"ל את ההרתעה והבהיר כי ישראל שומרת לעצמה את היכולת ליזום ולהכריע גם מול איומים מדינתיים רחוקים. בין שתי נקודות הקיצון הללו – הכישלון וההישג – בין מתקפת הפתע של חמאס בשבעה באוקטובר 2023 למכת הפתע של ישראל באיראן בשלושה עשר ביוני 2025 – נמצא אותו צבא, אשר נדרש לחשיבה מחודשת, ללמידה ולהשתנות מתמדת – תוך כדי לחימה.

הגיליון מתפרסם ברגע נדיר שבו מתקיימים ברוֹזְמִנִית תחושת אחריות כבדה ופוטנציאל התחדשות עמוק. במובן זה, מלחמת "חרבות ברזל" אינה רק אתגר מבצעי – היא הזדמנות הכרחית לעצור ולבחון מחדש את מה שחשבנו שהוא מובן מאלינו. היא מעמתת את צה"ל עם שאלות יסוד על הדרך שבה אנו פועלים, מקבלים החלטות, מובילים ולומדים. זהו רגע שבו חוזקות וחולשות נחשפות, ואנו נדרשים לזהות את הפערים, ללמוד מהם לעומק, ולפעול כדי להשתפר – במהירות, באחריות ובעקביות.

המאמרים בגיליון קוראים למבט שני, שלישי ולעיתים גם לא שגרתי – ניסיון לעורר שיח כן ומחייב על ההשתנות הנדרשת, אל מול הכישלון אך גם אל מול ההצלחה. כך, הקריאה לחידוש החשיבה התחבולנית איננה רק המלצה טקטית אלא עיסוק בליבת הרוח הישראלית, בזיהוי ההפתעה והיוזמה כמפתח להכרעה. הביקורת על תפיסת ההרתעה, כפי שעולה במאמרים שונים בגיליון, איננה שלילה של עצם הרעיון, אלא ניסיון לדייק את מיקומו ומאפייניו בקומה האסטרטגית ככלי קבלת החלטות מושכל. העיסוק בדמות ה"בנדיט" – לא רק כסמל לחייל או מפקד "שונה", אלא כמרחב ביקורתי חיוני בארגון ממוסד, המבקש לייצר יתרון דווקא מתוך היכולת לחרוג, לאלתר, ולאתגר את המובן מאלינו.

מאמרים אלו מרכיבים יחד את השאלה הפיקודית הבסיסית של תקופתנו: האם אנו יודעים לא רק איך נלחמנו – אלא גם איך נרצה ונצטרך להילחם מחר? האם נדע לזהות את נקודות התורפה של האויב – אך גם את אלו שלנו? האם נהיה צבא שמפעיל עוצמה בלבד – או גם תחבולה? האם נהיה מערכת תגובתית – או מעצבת? בין אם מדובר בלמידה על כשלי המטה, על תפקוד מפקדים בשטח, על עומס

שגרתי החונק יוזמה, או על הצורך לאפשר יותר מחשבה חופשית - הגיליון שלפניכם מבקש להציע לא את המסקנה, אלא את הקריאה. לא את הסיכום - אלא את הפתיחה לשיח עמוק, ישיר, ביקורתי ומחויב.

אני מבקש להודות לכל מי שלקח חלק בגיבושו של גיליון זה - הכותבים, החוקרים, העורכים, והבוחרים לשאול ולא להסכים מראש. חשיבה צבאית אינה מותרות. היא תשתית הכרחית לעדכון מתמיד של אמנות אופרטיבית, של תרבות הביצוע ושל רלוונטיות המערכת.

תא"ל איתמר לסרי
ראש חטיבת תוה"ד

יולי 2025
תמוז התשפ"ה